

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**Nuorten elävää elämää suomalaiselle
viittomakielelle käännettynä**

Neljä käännösvideota Kuopion kaupungin nuorisopalveluille

Ida Pihl ja Siiri Ojala

Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus (240 op)

5 / 2018

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus (240op)

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Ida Pihl ja Siiri Ojala	Sivumäärä 36 ja 4 liitesivua
Työn nimi Nuorten elävää elämää suomalaiselle viittomakielelle käännettynä – Neljä käännösvideota Kuopion kaupungin nuorisopalveluille	
Ohjaava(t) opettaja(t) Hanna-Kaisa Turja ja Sirpa Lyytinen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Kuopion kaupungin nuorisopalvelut, Työelämäohjaajina Heta Malinen ja Miina Morko	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli kääntää neljä nuorten elämään liittyvää oheistavaa tekstiä suomalaiselle viittomakielelle. Tekstien aiheet olivat kansalaisena, netti ja media, työ ja yrittäjyys sekä ulkomaille. Produktia työstettiin pääasiassa semanttisen ekvivalenssin näkökulmasta, samalla hyödyntäen myös muita tunnetuimpia käännosteorioita, kuten skoposteoriaa ja adekvaattisuutta. Työssä tarkasteltiin käännoistyön eri vaiheissa ilmenneitä oivalluksia ja haasteita.</p> <p>Työ on toiminnallinen opinnäytetyö, joka sisältää produktin ja raportin. Opinnäytetyön produktina on neljä viittomakielistä käännosvideota, jotka tulevat kesällä 2018 näkyviin Po1nt.fi - Nuorten portaalin etusivulle. Käännoksien lähtötekstit ovat näkyvissä nuortenelama.fi sivustolla. Nuortenelama.fi -sivuston tuottaa Nuorten tieto- ja neuvontatyön osaamiskeskus Koordinaatti yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa. Lähtöteksteistä tuotettiin tiivistelmät, joiden pohjalta käännoukset työstettiin.</p> <p>Opinnäytetyön tilaajana on Kuopion kaupungin Nuorisopalvelut ja työelämäohjaajina toimivat Nuorten tieto- ja neuvontatyön Savon aluekoordinaattori Heta Malinen ja Po1nt on Chat -hankkeen hankepäällikkö Miina Morko.</p> <p>Opinnäytetyö jatkaa keväällä 2017 valmistuneiden kuuden käännoksen sarjaa. Käännoukset toteutettiin toisen vuoden tulkiopiskelijatyönä, ja käännosvideoilla viittojana toimi Humanistisen ammattikorkeakoulun lehtori Juha Oksanen. Videot tulivat näkyviin verkkoon loppukeväästä 2017. Keväällä 2017 tuotettujen käännoksien tilaajana oli Ernod-hanke. Ernod-hanke kuitenkin päättyi elokuussa 2017, joten siksi tämän opinnäytetyön tilaajana toimii Kuopion nuorisopalvelut.</p>	
Asiasanat Suomalainen viittomakieli, kuurot, kääntäminen, nuorisotyö	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Interpreting and Linguistic Accessibility

ABSTRACT

Author Ida Pihl ja Siiri Ojala	Number of Pages 40
Title Life of young people translated to the Finnish Sign Language – Four signed videos for the Youth services of the city of Kuopio	
Supervisor(s) Hanna-Kaisa Turja ja Sirpa Lyytinen	
Subscriber and/or Mentor Youth services of the city of Kuopio, Mentors Heta Malinen and Miina Morko	
Abstract <p>The aim of this thesis was to translate four texts from Finnish to Finnish Sign Language. The texts are informational and they are directed to young people. Kuopion nuorisopalvelut (youth services of the city of Kuopio) has ordered this thesis and Youth Information and counselling regional coordinator Heta Malinen and Po1nt on Chat Project Manager Miina Morko has been the mentors of this thesis.</p> <p>During the translation process three different translation theories were utilized: skopos theory, dynamic equivalence and the main theory used in this thesis was semantic equivalence.</p> <p>This thesis is functional and it contains a product and a written part. The product is four signed videos signed by writers of this thesis. Videos will be published on Po1nt.fi youth portal. This thesis is inspired by six translated videos which were published in the same website in spring 2017. Those videos were produced as a school project. The videos were signed by a senior lecturer Juha Oksanen of HUMAK University of applied sciences.</p> <p>This thesis is meaningful to people who use sign language and to the sign language field in general. There is a lack of informational and instructional texts directed to young sign language users. This thesis promotes both the lingual equality and accessibility.</p> <p>This thesis is targeted to young people who use finnish sign language, people who are translating sign language, sign language interpreters and students.</p>	
Keywords Finnish Sign Language, deaf people, translation, youth work	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 NUORISOTYÖ	7
2.1 Kuopion kaupungin nuorisopalvelut	8
2.2 Digitaalinen nuorisotyö	8
3 VIITTOMAKIELI JA VIITTOMAKIELISET	9
3.1 Viittomakieliset Suomessa	10
3.2 Suomalainen viittomakieli	11
3.3 Viittomakieliset mediasisällöt ja viittomakieliset nuoret sosiaalisessa mediassa	13
4 KÄÄNTÄMINEN	15
4.1 Käännösteoriat	16
4.2 Tekstien kääntäminen verkkoon	18
5 PRODUKTIN TOTEUTUS	20
5.1 Käännösprosessin alkuvaiheet	20
5.2 Käännösten kuvaaminen	22
6 KÄÄNNÖSTYÖSSÄ ESIIN NOUSSEITA ASIOITA	26
7 POHDINTA	28
LÄHTEET	32
LIITTEET	37

1 JOHDANTO

Internetin ja sosiaalisen median käyttö yleistyy jatkuvasti, ja on yhä enenevässä määrin osa jokaisen ihmisen arkielämää. Myös viittomakielisten vuorovaikutus lisääntyy internetissä. Tähän on vaikuttanut muun muassa Facebook-ryhmä ”Meidän rakas kaunis viittomakielemme ja kulttuurimme”, jossa suomalaiset viittomakieliset ja muut viittomakielestä kiinnostuneet voivat helposti kommunikoida viittomakielellä yli kaupunki- ja maarajojen. Lisäksi älylaitteiden ja tietoverkkojen yleistymisen helpottaa vuorovaikutusta. Tietoverkkojen sekä ihmisten teknisen osaamisen kehittymisen myötä viittomakielinen viestintä on nykyisin helposti saavutettavaa (Vivolin-Karén 2010, 6).

Viittomakieliset käännökset eri verkkosivuilla yleistyvät jatkuvasti ja tietoa viittomakielellä on julkaissut esimerkiksi Kela ja Poliisilaitos. Lisäksi vuonna 2014 Kuurojen liitto avasi viittomakielisen kirjaston, jota päivitetään jatkuvasti. Viittomakielisestä kirjastosta löytyy muun muassa Kuurojen liiton tuottamia ohjelmia viittomakielellä. (Viittomakielinen kirjasto 2018). Siellä on esimerkiksi nuorille suunnattua ohjelmia ja tietoa. Kokeemme, että opinnäytetyömme on tarpeellinen, sillä jo olemassa olevia verkkotekstejä ei ole käännetty suomalaiselle viittomakielelle vielä kovinkaan paljoa. Jokaisella on oikeus saada tietoa omalla äidinkielellään.

Opinnäytetyömme jatkaa keväällä 2017 julkaistujen nuorille suunnattujen käännösvidoiden sarjaa, jonka tekijänä toimivat toisen vuoden tulkkioiskelijat. Viitojana videoissa toimii Juha Oksanen. Videoiden tilaajana oli Ernod-hanke. Hankkeessa edistettiin erityisnuorten osallisuutta ja yhdenvertaisuutta median ja digitaalisuuden avulla (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2018).

Toiminnallisen opinnäytetyömme tavoitteena oli kääntää neljä nuorten elämään liittyvää ohjeistavaa verkkotekstiä suomalaiselle viittomakielelle. Tekstien aiheina olivat kansalaisena, netti ja media, työ ja yrittäjyys sekä ulkomaille. Toiminnallinen opinnäytetyö sisältää aina jonkin konkreettisen tuotteen ja yleensä myös raportin eli selvityksen (Vilkkä & Airaksinen 2004, 9, 51). Opinnäytetyössämme tuotteena ovat neljä käännösvidiota.

Työ on viittomakielisille ja viittomakielialalle tärkeä ja ajankohtainen, sillä nuorille suunnattua viittomakielistä ohjeistavaa verkkomateriaalia ei ole juurikaan saatavilla. Tämä opinnäytetyö edistää kielellistä saavutettavuutta ja tasavertaisuutta.

Saavutettavuus voidaan jakaa kahdeksaan eri kohtaan. Niitä ovat asenteiden saavutettavuus, fyysinen saavutettavuus, saavutettavuus eri aistien avulla, tiedollinen saavutettavuus, tiedottamisen saavutettavuus, taloudellinen saavutettavuus, sosiaalinen ja kulttuurinen saavutettavuus sekä päätöksenteon saavutettavuus. (Virtanen 2012, 21.) Opinnäytetyössämme keskeisiä käsitteitä saavutettavuuden osalta ovat saavutettavuus eri aistien avulla, tiedollinen saavutettavuus, asenteellinen saavutettavuus sekä tiedottamisen saavutettavuus. Kaikille niille yhteistä on visuaalinen ja kielellinen selkeys, tekniset apuvälineet sekä tiedottaminen eri kielillä, muun muassa viittomakielellä. Lisäksi asenteellinen saavutettavuus ottaa huomioon kaikki mahdolliset käyttäjäryhmät. (Opetusministeriö 2004, 11-12.)

Opinnäytetyössämme kerromme lyhyesti nuorisotyöstä yleisesti, nuorisopalveluista Kuopiossa sekä digitaalisesta nuorisotyöstä. Nuorisotyötä koskeva luku on tarkoitettu lähinnä taustatiedoksi ja eräänlaiseksi viitekehykseksi työllemme, joten se on vain pintaraapaisu aiheesta. Viittomakieltä ja viittomakielisyyttä käsittelemme omassa luvussaan. Kääntämistä, käännösstrategioita ja käännösprosessia avaamme enemmän, sillä työmme keskittyy neljään käännökseen ja niiden työstämiseen aina lähtötekstin tiivistämisestä lopulliseen viittomakieliseen käännökseen.

Verkkotekstejä on aiemminkin käännetty opinnäytetöinä suomalaiselle viittomakielelle. Tällaisia ovat esimerkiksi Riikka Kettusen (2015) Kun suru tulee kotiin: Vertaistukioppaan toisen osan kääntäminen suomalaiselle viittomakielelle, lines Pääkkösen (2015) Vatsan ultraäänitutkimuksen asiakasohjeiden kääntäminen suomalaiselle viittomakielelle, sekä Esmeray Kuitusen (2012) Seta ry:n verkossa olevien esittelytekstien kääntäminen suomalaiselle viittomakielelle.

Opinnäytetyö on suunnattu viittomakielisille nuorille, viittomakielistä käännöstyötä tekeville, viittomakielen tulkkiopiskelijoille, viittomakielen tulkeille sekä aiheesta kiinnostuneille.

2 NUORISOTYÖ

1.1.2017 tuli voimaan uusi nuorisolaki (1285/2016) jonka tavoitteena on:

- 1) edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa;
- 2) tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista
- 3) tukea nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa;
- 4) edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä oikeuksien toteutumista; sekä
- 5) parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja.” (Finlex 2016.)

Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat muun muassa kulttuurien moninaisuus ja ympäristön ja elämän kunnioittaminen (mt., 2016).

Kunnissa, järjestöissä ja seurakunnissa tehdään nuorisotyötä. Ne järjestävät vertaisryhmiä ja toimintaa. Nuorisotyön perustehtävänä on tarjota nuorille mahdollisuuksia erilaisiin vapaa-ajan toimintoihin nuorten omien toiveiden ja tarpeiden perusteella. Kun nuorisotyötä ei huomata, sen vaikutus on suurimmillaan. Silloin se on onnistunut torjumaan ja ehkäisemään ongelmia. (Suomen nuorisoyhteistyö - Allianssi 2010.)

Kuurojen Liiton nuorisotyö järjestää viittomakielisille nuorille esimerkiksi leirejä ja tapahtumia. Siellä heidän on mahdollista tavata samanikäisiä kavereita, ja samalla harjoitella vuorovaikutustaitoja omalla äidinkielellään. Kuurojen liitto järjestää kerran vuodessa myös valtakunnalliset nuorisopäivät. Siellä järjestetyssä vuosittaisessa keskustelufoorumissa käsitellään muun muassa viittomakielisten nuorten asemaa yhteiskunnassa. Nuorisopäivät julkaisee julkilausuman, jonka tarkoituksena on tuoda päätöksentekijöiden tietoisuuteen kuurojen nuorten elämään liittyviä asioita. Kuurojen liiton nuorisotyön kohderyhmänä ovat kaikki 7–30 vuotiaat kuurot ja viittomakieliset. (Kuurojen liitto 2017a.)

2.1 Kuopion kaupungin nuorisopalvelut

Kuopion kaupungin nuorisopalvelut kuuluvat kasvun ja oppimisen palvelualueeseen. Nuorisopalveluissa työskentelee 32 nuorisotyöntekijää. He tekevät paljon yhteistyötä erilaisten tahojen ja toimijoiden kanssa. (Morko, Sajaniemi & Kuitu 2018.)

Kuopion kaupungin nuorisopalvelut tekee työtä kuopiolaisten nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi. Nuorisopalvelut myös tukee nuoria heidän elämänhallinnan säilyttämisessä, löytämisessä ja palauttamisessa. Nuorisopalveluilla on monia erilaisia työmuotoja, kuten alueellinen nuorisotyö, etsivä nuorisotyö, erilaiset projektit ja nuorisotieto- ja neuvontatyö. (Mt., 2018.) Opinnäytetyömme liittyy nuorisotieto- ja neuvontatyöhön. Kuopion nuorisonohjaajat vastaavat nuoria askarruttaviin kysymyksiin ja elämään liittyviin asioihin Po1nt.fi - Nuorten portaalin kautta. Kuopio on myös mukana yhtenä toimijana kyseisellä verkkosivulla. Po1nt.fi sivustolta löytyy muun muassa tietoa nuorille suunnatuista tapahtumista, ja sieltä nuori voi etsiä tietoa tai esittää kysymyksiä (Po1nt.fi 2018a).

Projektit ja hankkeet ovat myös osa Kuopion kaupungin nuorisopalveluiden toimintaa. Yleensä ne ovat joihinkin asioihin tai ongelmiin keskittyviä. (mt., 2018.) Tästä hyvänä esimerkkinä onkin elokuussa 2017 päättynyt Ernod-hanke, josta kerroimme johdannossa.

2.2 Digitaalinen nuorisotyö

Digitaalisuus on keskeinen asia nuorten elämässä ja kulttuurissa. ”Digitaalisen nuorisotyön tavoitteena on vahvistaa nuorten toimintavalmiuksia digitalisoituvan maailman monenmuotoisissa ympäristöissä.” Digitaalinen nuorisotyö hyödyntää digitaalista mediaa ja teknologiaa. (Lauha & Tuominen 2016, 9.) Digitaalinen nuorisotyö noudattaa perinteistä nuorisotyötä ja sen hyviä toimintatapoja, samalla vahvistaen nuorten osallisuutta digitaalisin tavoin (Cohlmeyer 2016, 30). Digitaalisella nuorisotyöllä on samat tavoitteet kuin perinteiselläkin nuorisotyöllä. Sitä voidaan hyödyntää niin kasvokkain kohtauksissa, kuin verkkoympäristöissäkin. Digitaalisessa nuorisotyössä digitaalista mediaa ja teknologiaa voidaan käyttää välineenä, aktiviteettina tai sisältönä. Nuorisotyössä tulisi poistaa esteitä, jotta kaikki nuoret voisivat tasavertaisesti osallistua digitaalisessa ympäristössä. (European Commission 2018, 10-12.)

Monimediallinen yhteydenottaminen on osa tämän päivän digitaalista nuorisotyötä. Monimediallinen yhteydenottaminen hyödyntää nykyteknologiaa nuorisotyössä ja ottaa huomioon nuorten erilaiset elämäntilanteet. Sen tarkoituksena on tarjota tasavertaisempia ja monipuolisempia verkkopalveluita. (Morko 2018.) Tästä esimerkkinä on vuoden 2018 alussa käynnistetty Po1nt on Chat –hanke, jonka seurauksena on tarkoitus kehittää chat-toimintojen kokonaisuus, joka mahdollistaa yhteydenottamisen ja viestinnän kuvan, videon, äänen ja tekstin kautta (Po1nt.fi 2018b.)

3 VIITTOMAKIELI JA VIITTOMAKIELISET

Tässä luvussa kerromme viittomakielestä ja viittomakielisistä Suomessa, koska käännöksien kohderyhmänä on viittomakieliset nuoret ja käännöksien tulokielenä on suomalainen viittomakieli. Käsittelemme lyhyesti myös suomalaisen viittomakielen rakennetta. Kerromme myös internetin ja sosiaalisen median merkityksestä viittomakieliselle yhteisölle.

Viittomakieliset voivat olla kuuroja, huonokuuloisia, sisäkorvaistutetta tai kuulolaitetta käyttäviä sekä kuulevia henkilöitä. Myös kuurojen vanhempien kuuleva lapsi, CODA (Children of Deaf Parents) voi käyttää viittomakieltä äidinkielenään. (Kuurojen Liitto 2017b).

Nimitys viittomakielinen voi viitata myös muihin ihmisiin. Heitä voivat olla myös kuulevat tulkit ja tietyissä hallintotehtävissä toimivat, jotka viittomakielinen yhteisö itse voi määritellä viittomakielisiksi. (Malm & Östman 2000, 12-13.)

Viittomakielet ovat syntyneet kuurojen tarpeesta vuorovaikutukseen. Viittomakieli ei ole kansainvälistä, vaikka niin usein luullaan. Viittomakielet muistuttavat rakenteellisesti toisiaan, joten erimaalaisten viittomakielisten on helpompaa ymmärtää toisiaan, kuin puhuttuja kieliä käyttävien. Viittomakielellä voidaan ilmaista samoja asioita, tunteita ja sävyjä kuin puhutullakin kielellä. Myös viittomakielessä esiintyy alueellisia murre-eroja. (Kuurojen Liitto, 2017b). Viittomakielessäkin on erilaisia tyyllilajeja, kuten esimerkiksi asiatyyli, arkityyli tai runollinen tyyli (Jantunen 2003, 21). Viittomakielet ovat myös rakenteeltaan yhtä kehittyneitä, kuin mitkä tahansa puhutut kielet (Malm & Östman 2000, 13). Viittomakielen käyttäjät ovat yksilöllisiä, niin kuin puhuttujen kieltenkin käyttäjät. Jokaisella viittomakielisellä on oma ”käsialansa”. (Luukkainen 2008, 38.) Opinnäytetyössämme pyrimme tuottamaan asiatyylistä viittomakieltä.

3.1 Viittomakieliset Suomessa

Suomessa on arvioitu olevan noin 4000 - 5000 kuuroa, suomalaista viittomakieltä äidinkielenään käyttävää henkilöä sekä 6000 - 9000 suomalaista viittomakieltä äidinkielenään, toisena kielenään tai vieraana kielenä käyttävää henkilöä (Kotimaisten kielten keskus 2018).

Kuuroilla on myös oma kielensä ja kulttuurinsa, kuten muillakin Suomen kielellisillä vähemmistöryhmillä. Markku Jokisen (2000) mukaan kuurojen kulttuuri tarkoittaa yhteisön elämäntapaa, joka perustuu kieleen ja näköön. Ymmärtääkseen kuurojen yhteisöä, on ymmärrettävä kuurojen kulttuuria ja perinteitä. Esimerkiksi vilkkuvalot tai toisen huomion herättäminen koskettamalla, tai kättä heilauttamalla ovat kuurojen kulttuurissa tavallisia toimintatapoja. Kulttuuri on siis kehittynyt täysin spontaanisti vastaamaan tarpeeseen. (Jokinen 2000, 95, 98-99.)

Kuurojen yhteisön synnyssä merkittävässä osassa ovat olleet kuurojenkoulut. Kuurojen yhteisö on tiivis, ja siinä tärkeässä osassa ovat Kuurojen yhdistykset eri puolilla Suomea. Yhteinen kieli ja kulttuuri sekä yhteiset tavoitteet lujittavat yhteisöä. (Jokinen 2000, 82, 88, 98.) "Se, mikä yhdistää kuurot ryhmäksi, on ennen kaikkea heidän yhteinen kielensä ja samankaltaiset kokemukset viittomakielisestä elämästä" (Malm & Östman 2000, 13.)

Väitöskirjassa *Viitotut Elämät* (Luukkainen 2008) on tutkinut kuurojen nuorten aikuisten ajatuksia siitä, millaista on elää viittomakielisenä Suomessa. Hallin (2003, 91) mukaan etenkin nuorten kuurojen sosiaalinen kanssakäyminen ei koostu enää vain kasvokkain tapahtuvasta viestinnästä lähialueen kuurojen kanssa tai fyysisestä läsnäolosta. Maailmanlaajuinen yhteydenpito on yleistynyt. Tämän mahdollistaa globalisoituminen ja kehittynyt teknologia, jonka avulla ihmiset, jotka eivät ole koskaan tavanneet, voivat pitää yhteyttä toisiinsa. (Luukkainen 2008, 159.)

Kuurot ovat kokeneet kuurojen oman koulutusjärjestelmän tärkeänä ja merkityksellisenä (Ladd 2003, 109). Luukkaisen (2008, 107) haastattelemien viittomakielisten mukaan kuurojen koulut on koettu paikkoina, joissa on opittu viittomakieltä sekä luotu sosiaalisia kontakteja. Huttunen (2000, 182-183) sanoo, että nykyään kuurot ja viittomakieliset oppilaat suorittavat perusopetuksen joko kuulovammaisille tarkoitetuissa ryhmissä erityiskouluissa, tai integroituna yleisopetukseen (Luukkainen 2008, 108-109).

Vuonna 2014 Opetushallituksen tekemään selvitykseen kuurojen ja viittomakielisten oppilaiden lukumäärästä lukuvuonna 2013-2014 ja opetusjärjestelyistä vastasi yhteensä 1143 suomenkielistä koulua. Kyselyyn vastanneista kouluista 13:ssa ilmoitettiin olevan kuuroja oppilaita, kun taas huonokuuloisia oli 202:ssa koulussa ja sisäkorvaistutetta käyttäviä 65:ssä koulussa. Luvuissa ei siis ole mukana suomessa olevat ruotsinkieliset koulut. (Opetushallitus 2014.)

3.2 Suomalainen viittomakieli

Suomalainen viittomakieli tunnustettiin perustuslaissa vuonna 1995 (Malm & Östman 2000, 12). Vuonna 2015 tuli voimaan viittomakielilaki, joka velvoittaa viranomaisia omassa toiminnassaan edistämään viittomakieltä käyttävän mahdollisuuksia toimia ja saada tietoa omalla äidinkielellään (Finlex 2015).

Suomalaisessa viittomakielessä on oma rakenteensa ja kielioppinsa. Viittomakielessä sanaa vastaava perusyksikkö on viittoma. Viittomakieltä käytettäessä käytetään viittomien lisäksi myös ilmeitä, kehon- ja päänliikkeitä sekä kolmiulotteista viittomatilaa. (Kotimaisten kielten keskus 2018.)

Viittoman rakenne voidaan jakaa viiteen osaan: käsimuoto, paikka, orientaatio, liike ja ei-manuaaliset elementit (Kotimaisten kielten keskus 2018).

Käsimuodolla tarkoitetaan sormien ja käden asentoa viittoman aikana. Käsimuoto voi viittoman aikana joko pysyä samana tai muuttua. Viittomakielissä yleisimpiä käsimuotoja ovat nyrkki- ja kämmenkäsimuodot, joissa sormien asema voi vaihdella. Esimerkiksi viittomassa KUURO käsimuoto on nyrkki, josta on ojennettu etusormi. (Malm & Östman 2000, 22-23.) *Paikka*, tarkemmin artikulaatiopaikka tarkoittaa viittojan edessä olevaa tilaa tai viittojan kehon kohtaa, jossa viittoma muodostetaan. Paikka voi pysyä samana koko viittoman ajan tai se voi muuttua. Esimerkiksi viittomassa KUURO paikka on ensin poskella, mutta siirtyy siitä leukaan. *Orientaatiolla* tarkoitetaan viittojan käden asentoa suhteessa viittojaan, esimerkiksi mihin suuntaan viittojasta katsottuna kämmen tai sormet ovat. Viittoman *liike* viittaa yleensä nimenomaan käsien liikkeeseen viittoman aikana. Liike voi tarkoittaa myös käsimuotojen muutoksia. *Ei-manuaaliset elementit* tarkoittavat esimerkiksi kasvojen ilmeitä, joista tärkeimpiä ovat kulmakarvojen ja silmien liikkeet sekä kehon, pään ja suun liikkeitä. Suun

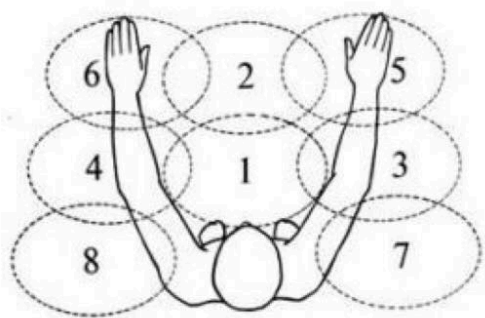
liikkeitä kutsutaan huulioksi. Huulio voi olla viittomakielinen tai suomen kielen sanahahmo, joka tuotetaan yhtä aikaa viittoman kanssa. Tilanteen muodollisuus vaikuttaa huulion käyttöön, jos tilanne on muodollinen, suomenkielisen huulion käyttö on yleisempää. (Mt., 2000, 22-25.)

Erilaisia ilmeitä ja eleitä käytetään esimerkiksi kysymys- ja kieltolauseen muodostamisessa. Esimerkiksi kysymyslauseessa kulmien kohotuksella tehostetaan kysyvää sävyä, ja kieltolauseessa pään pudistamisella voidaan korvata kieltoviittoma (Roslöf & Veitonen 2006, 168-169).

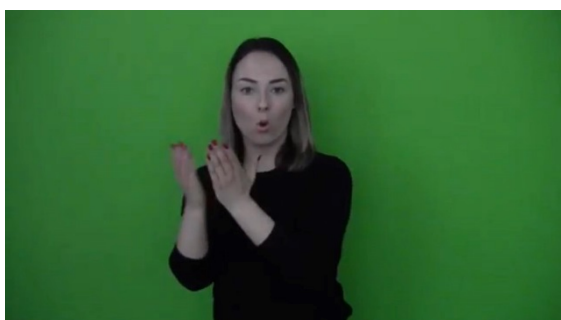
Paikantaminen kuuluu myös oleellisesti viittomakieliseen ilmaisuun. Kun asioita, jotka eivät ole fyysisesti läsnä paikannetaan viittomatilaan, voidaan niihin myöhemmin palata esimerkiksi osoittamalla (Rissanen 1985, 17; Paunu 1992, 29).

Käytämme paikantamista oikeastaan jokaisessa tekemässämme videossa. Esimerkiksi Työ ja yrittäjyys käännöksessä on osio, jossa kerrotaan opiskelusta ja työnteosta samanaikaisesti. Tässä videossa viittoja on paikantanut koulun ja opiskelun itsestään katsottuna oikealle, viittoma-alueelle 4 (ks. Kuvat 1 & 2). Työ on paikannettu vasemmalle puolelle viittoma-alueelle 3 (ks. Kuvat 1 & 3). Kun jommasta kummasta, työnteosta tai opiskelusta puhutaan, viittojan keho on suunnattu enemmän oikealle tai vasemmalle tai viittoja paikantaa kohteen osoittamalla. Samassa videossa kerrotaan yrittäjyydestä. Viittoja paikantaa ELY-keskuksen ja Uusyrityskeskukseen eteensä viittoma-alueelle 1. Myöhemmin hän viittaa niihin vain osoittamalla kohtaa, johon kohteet on aiemmin paikannettu. Tällöin katsoja ymmärtää, että jälleen kerrotaan ELY-keskuksesta ja Uusyrityskeskuksesta.

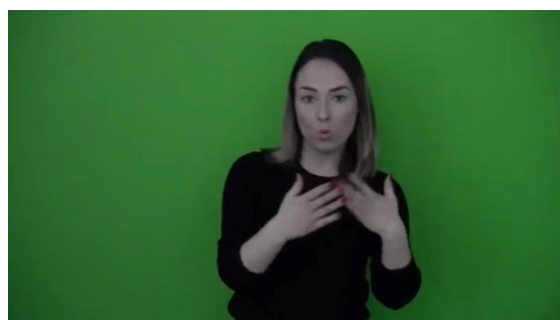
Videossa Ulkomaille, ulkomaat on selkeästi paikannettu viittojasta katsottuna vasemmalle puolelle viittoma-alueelle 6, jonne kaikki matkalle lähtemiseen liittyvät asiat on myös kohdistettu. Paikantaminen ja tilankäyttö selkeyttää viittomakielistä viestiä ja tekee siitä visuaalisempaa ja helpommin ymmärrettävää (Paunu 1992, 29).

Kuva 1. Viittoma-alueet (Paunu 1992, 31).

Kuva 2. Viittoma KOULU videosta Työ ja yrittäjyys

Kuva 3. Viittoma TYÖ videosta Työ ja yrittäjyys

3.3 Viittomakieliset mediasisällöt ja viittomakieliset nuoret sosiaalisessa mediassa

Viittomakielisiä verkkosisältöjä on vielä suhteellisen vähän, jos vertaa suomenkielisiin mediasisältöihin. Ennen digiaikaa, tärkeimpiä viittomakielisten mediasisältöjen tuottajia ovat olleet Kuurojen Liitto ja Yle Uutiset viittomakielellä. Koska viittomakielinen viestintä perustuu visuaalisuuteen, ovat älypuhelimet ja helpot videotoinnot tuoneet uusia tapoja viittomakieliseen vuorovaikutukseen ja mediasisältöjen jakamiseen. (Oksanen & Turja 2017, 29; Luukkainen 2008, 154) Opinnäytetyömme on kielellisen saavutettavuuden näkökulmasta tärkeä, sillä nuorille suunnatut tietopaketit Po1nt.fi nuorten portaalissa ovat kirjoitetulla suomen kielellä, joka taas on usein viittomakielisten toinen kieli. Viittomakieliset nuoret tarvitsevat tietoa medialukutaidosta ja lähdekriittisyydestä omalla äidinkielellään (Oksanen & Turja 2017, 28). Yksi opinnäytetyömme videoista käsittelee netissä ja mediassa toimimista.

On kuitenkin otettava huomioon, että vaikka viittomakieliset käännöksemme tulevat Po1nt.fi portaaliin, ei siellä kuitenkaan ole mahdollisuutta kommentoida viittomakielellä. Tämä on hyvä tiedostaa osallisuuden näkökulmasta, sillä usein Chat-toiminnot perustuvat kirjoitettuun suomen kieleen (Oksanen & Turja 2017, 29).

Esimerkiksi Facebook on merkittävä kanava yhteydenpitoon ja itseilmaisuun viittomakielisille nuorille. Facebookissa viittomakieliset nuoret jakavat livekuvaa ja ovat osallisina erilaisissa ryhmissä. Siellä he esimerkiksi tarkistavat viittomia ja jakavat tietoa. Facebook on suosittu kanava viittomakielisten keskuudessa, sillä siellä yksinkertainen videoklippit mahdollistaa kommentoinnin. (Oksanen & Turja 2017, 28.) Verkossa tapahtuvan toiminnan on oltava vaivatonta, jotta kipinä esimerkiksi vaikuttamiseen syntyy. (Sipilä 2014, 103.) Sosiaalisen median ominaispiirteitä ovatkin muun muassa sen helppokäyttöisyys, nopea omaksuttavuus ja maksuttomuus (Jyväskylän Yliopisto 2015). Sosiaalisella mediallyä tarkoitetaan internetin verkkoviestintäympäristöjä, joissa sisältöä voidaan tuottaa itse, sekä pitää yhteyttä toisiin käyttäjiin. Sosiaaliselle medialle ei ole olemassa virallista määritelmää, mutta sillä tarkoitetaan ihmisten keskenään jakamaa informaatiota erilaisissa kanavissa, kuten Facebook ja Youtube. Sosiaalisessa mediassa käyttäjät voivat kommentoida julkaisuja, jakaa sisältöjä, merkitä suosikkeja ja tutustua toisiinsa. (Jyväskylän yliopisto 2015.)

Laatua viittomakielelle kääntämiseen (Kuurojen liitto 2015) oppaan mukaan sopiva pituus yksittäiselle verkkosivulla julkaistulle videolle näyttäisi olevan noin kaksi minuuttia. Kolmen minuutin jälkeen monet saattavat jättää katsomisen kesken, jos eivät koe videota kiinnostavana. (mt., 2015.) Opinnäytetyössämme käännös videot ovat kuitenkin hieman pidempiä kuin kaksi minuuttia. Videoiden pituudet vaihtelevat 2:18 minuutin ja 3:45 minuutin välillä. Tiivistämämme lähtötekstit ovat jo valmiiksi niin tiiviitä, että emme kokeneet voivamme tiivistää viittomakielistä käännöstä yhtään enempää, koska muuten informaatiota olisi jäänyt merkittävästi pois. Lisäksi Juha Oksasen viittomat videot ovat pituudeltaan lähes yhtä pitkiä kuin meidänkin viittomamme videot. Koska videot tulevat näkyviin samalle verkkosivulle, emme halunneet tehdä videoistamme pituudeltaan liian poikkeavia Oksasen videoihin verrattuna.

Mediassa käytettävä viittomakieli ei välttämättä ole kaikille ymmärrettävää. Jos kieli on vaikeasti ymmärrettävää, ei se saavuta kohdeyleisöä. Parhaimmillaan median

käyttämä viittomakieli voi tukea yhteisön kielellistä identiteettiä, mutta jos kieltä on vaikea ymmärtää, kohdeyleisö voi kokea sen itselleen vieraaksi. (Vivolin-Karén 2010, 6.)

Suomalaisen viittomakielen lautakunta on määritellyt suomalaisen viittomakielen yleiskielen piirteiksi selkeän lauserakenteen, viittomien huolellisen artikulaation sekä murteellisten ja arkityylisten viittomien välttämisen (Kotimaisten kielten keskus 2018). Näitä ominaisuuksia noudattamalla viittomakielisistä verkkoteksteistä saadaan asiantyylisiä sekä helposti ymmärrettäviä.

4 KÄÄNTÄMINEN

Opinnäytetyössämme käänsimme neljä suomenkielistä tekstiä suomalaiselle viittomakielelle. Käännösprosessimme sisälsi niin kieltenvälistä kuin kielen sisäistäkin kääntämistä. Jakobsonin (1959/2012, 127) perinteisen jaottelun mukaisesti kielen sisäisen kääntäminen on alkuperäisen viestin uudelleen muotoilua. Kieltenvälinen kääntäminen taas on viestin tuottamista uudelleen toisella kielellä. (Riekkola 2016, 3.) Kielensisäinen kääntäminen tässä opinnäytetyössä viittaa tiivistämiseen, ja kieltenvälinen taas kääntämistä suomen kieleltä suomalaiselle viittomakielelle.

Opinnäytetyössämme tuotetut käännökset voidaan luokitella tiivistelmäkäännöksiksi. Tiivistelmäkäännöksessä muodollinen vastaavuus lähtötekstin kanssa on epätarkin, sillä käännös on samalla tiivistelmä lähtötekstistä ja sen tehtävänä on esitellä ja selvittää tekstin pääkohdat. (Ingo 1990, 83)

Tekstityyppi, jota käänsimme, on informatiivinen. Informatiivisen tekstityypin tärkein tavoite on välittää tietoa (Tieteen termipankki 2018). Tekstityyppi on sama kuin tekstin tavoite (Lappalainen 2007, 195). Tärkein asia informatiivista tekstityyppiä käännettäessä on kiinnittää huomio sisällön välittämiseen (Reiss & Vermeer 1984, 120).

Lähdekielellä tarkoitetaan kieltä, josta käännetään. Tulokieli taas on kieli, jolle käännetään. (Hytönen & Rissanen 2006, 18-19.) "Kääntäminen tapahtuu aina vähintään

kahden kielen välillä.” (Saksa 2004, 10). Tässä opinnäytetyössä kielet ovat suomen kieli ja suomalainen viittomakieli.

Tarve kääntämiseen syntyy yleensä joko tarpeesta ymmärtää vieraskielinen asia, tai tarpeesta viestittää jostain vieraalla kielellä (Jänis 2007, 69). Opinnäytetyömme produkti on lähtöisin tarpeesta viestittää nuorten elämään liittyvistä asioista suomalaisella viittomakielellä. Jokaisella on tarve tulla kuulluksi ja tarve kokea osallisuutta myös digiajassa. Sen mahdollistaa erilaiset palvelut ja mediasisällöt omalla äidinkielellä. (Oksanen & Turja 2017, 28.)

Tulkkauksessa ja näin ollen myös kääntämisessä on tärkeää irrottautua lähtötekstistä ja sen muodosta ja välittää asian ydin, eli merkitysrepresentaatio. Representaation eli merkitysedustuman tärkeys korostuu erityisesti käänöksissä, joissa lähtö- ja kohdetekstin rakenne ja sanasto ovat hyvin erilaisia, esimerkiksi juuri niin kuin puhuttu suomi ja suomalainen viittomakieli. (Tommola 2006, 139).

Saksa (2000, 158) toteaa, että yksi kääntämisen perusongelmista on se, että lähtötekstistä muokataan tuloteksti, jonka seurauksena tulotekstejä voi syntyä useita samasta lähtötekstistä. Käännös ei siis ole sama kuin alkuperäinen teksti. Tuloteksti muokkautuu aina kääntäjensä näköiseksi. Tekstien ei kuulu olla täydellisesti samankaltaisia, vaan pikemminkin vastaavia eli ekvivalenttisia. Lähdetekstiä kääntäessä sitä voidaan kääntää monia kertoja yhä uudelleen ja uudelleen. Lisäksi niin kääntäjä, kuin käännöksen vastaanottajatkin voivat vaihtua. Kääntäjien tulkinnat lähdetekstistä voivat olla hyvinkin erilaisia. (Reiss & Vermeer, 80.)

4.1 Käännösteoriat

Käännösteoriat ovat ikäänkuin välineitä, jotka antavat kääntäjälle mahdollisuuden ymmärtää ja ratkaista käännösprosessin aikana ilmenneitä ongelmia. Kun kääntäjä valitsee käännösteorian jota hän noudattaa, se selkeyttää työtehtävää ja pakottaa pohtimaan käännöksen tavoitetta ja tarkoitusta. (Roslöf & Veitonen 2006, 109.) Kääntäessämme käytimme pääasiassa kolmea eri käännösteoriaa: semanttista ekvivalenssia, skoposteoriaa sekä adekvaattisuutta.

Perinteisesti on ajateltu, että ”hyvä” käännös on mahdollisimman tarkasti lähtötekstiä mukaileva (Hytönen & Rissanen 2006, 67). Opinnäytetyössämme emme noudata

tätä ajatusta, vaan tukeudumme semanttiseen ekvivalenssiin, skoposteoriaan ja adekvaattisuuteen käänösstrategioina.

Reiss & Vermeer (1986, 76) määrittelevät ekvivalenssiksi sen, kun kohde- ja lähde-teksti omissa kulttuureissaan välittävät saman viestin samantarvoisesti. Semanttisella ekvivalenssilla taas tarkoitetaan merkitysvastaavuutta, jolloin lähtötekstin syvämerkitys välittyy kohdetekstiin eli käänökseen (Hytönen & Rissanen 2006, 69). Kääntäjä pääasiallisesti reprodusoi eli uudelleen sanoittaa viestiä. Uudelleen sanoittaessaan lähtötekstiä, kääntäjän on tehtävä sekä kieliopillista, että sanastollista sovittelua ja hienosäätöä. (Nida & Taber 2003, 12.) Tässä opinnäytetyössä termi "uudelleen sanoittaa" kuvaa hyvin käänösprosessiamme. Verrattuna lähtötekstiin, on tiivistelmien ulkomuoto ja lausejärjestys täysin eri, mutta ydinasiat ovat edelleen tekstissä tallessa. Kääntäjän onkin tärkeämpää tavoitella ekvivalenssia kuin lähtö- ja kohdekielen identtisyttä (mt., 12).

Opinnäytetyössämme olemme pyrkineet siihen, että käänöksissämme välittyy lähtötekstien sisällöllinen merkitys, mutta emme lähteneet kopioimaan lähtötekstien muotoa, sillä se ei olisi ollut mahdollista eikä tarpeellista.

Skoposteoriassa taas käänöksen työstämistä ohjaa käänöksen tarkoitus. Käänöksellä on tarkoitus, jonka takia se käännetään. (Rahtu 2011, 22.) Käänös on siis täysin riippuvainen sen skopoksesta, eli tarkoituksesta (Reiss & Vermeer 1984, 54). Skoposteoria ottaa huomioon kuitenkin myös sen, että käänöksen tarkoitus voi olla myös eri kuin lähtötekstin (Rahtu 2011, 23). Opinnäytetyössämme käänöksen tarkoitus on sama kuin lähdetekstinkin. Tarkoituksena on tiedottaa nuoria heidän elämänsä liittyvistä asioista ja antaa vastauksia mieltä askarruttaviin kysymyksiin.

Adekvaattisuuden päämäärä on arvioida, miten sujuva käänös on kohdekielisessä kulttuurissa. Kohdekielille ja-kulttuurille tyypilliset asiat tuodaan käänökseen mukaan. (Hytönen & Rissanen 2006, 17.) Reiss & Vermeer (1986, 70, 76) määrittelevät adekvaattisuudeksi lähtötekstin kääntämisessä lähtö- ja kohdetekstin välisen suhteen, jota käännettäessä on otettava huomioon käänöksen tarkoitus eli skopos. Kun kääntäjä osaa hyvin molempia työskentelykieliään ja on tarkka, syntyy laadukasta kääntämistä. Lisäksi laadukkaan käänöksen takaamiseksi kääntäjän on hyvä ottaa selvälle, mitä varten käänös tehdään. (Jänis 2007, 79.)

4.2 Tekstien kääntäminen verkkoon

Viittomakielisistä verkkoteksteistä on tullut palautetta, että ne ovat vaikeasti ymmärrettäviä. Kukaan ei kuitenkaan osannut sanoa, mitä asioita tulisi muuttaa, jotta teksti olisi ymmärrettävämpää. (Kuurojen liitto, laatua viittomakielelle kääntämiseen 2015.) Kysymys herätti Vivolin-Karenin tutkimaan Pro gradu -tutkielmassaan lukijan näkökulmaa viittomakielisiin verkkoteksteihin. Viittomakielinen video internetissä asettaa haasteita kielelliselle ymmärrettävyydelle. Videota katsottaessa ei synny samanlaista kontaktia vastaanottajaan verrattuna kasvokkain tapahtuvaan keskusteluun. (Vivolin-Karén 2010, 2.) Tässä opinnäytetyössä käännöksiön raakaversioita ei lähetetty kohderyhmälle, nuorille viittomakielisille, sillä aika ei riittänyt siihen. Vivolin-Karén (2010, 7) toteaa että verkossa julkaistu viittomakielinen teksti on tuotettu ilman, että viittoja on kohdannut lukijaa. Näin ollen viittojalla ei ole ollut mahdollisuutta muokata tekstiä yhdessä lukijan kanssa. Tiedostamme, että käännosten raakaversioiden lähettäminen kohderyhmälle olisi ollut oleellista esimerkiksi viittomavalintojen ja käännosten laadun kannalta. Verkkoviestinnän haasteena onkin, että viestin vastaanottaja saa viestin, jonka vain ja ainoastaan viestin lähettäjä on arvioinut kielellisesti ymmärrettäväksi (mt., 2).

Audiovisuaalisessa kääntämisessä tulee huomioida se, että viestin vastaanottajien kulttuurinen ja sosiaalinen tausta ja asema vaihtelee, joten on pidettävä huolta, että teksti ei ole vain hyväksyttävää ja helposti luettavaa, vaan myös oikeellista ja relevanttia. Kääntäjän tulee osata tehdä käännoksen oikeat lisäykset, tarkennukset ja poisjätöt, joiden avulla teksti on saavutettavaa kaikille mahdollisille vastaanottajille. (Gambier 2007, 94.) Tätä ajatusta voi soveltaa myös viittomakielelle käännettäessä. Kirjallisen tai tässä tapauksessa viitotun tekstin tekijä ei voi tietää kuka tai keitä tekstin vastaanottajiksi lopulta tulee, mutta kääntäjällä on kuitenkin mielessään todennäköinen vastaanottaja, kohderyhmä (Rahtu 2011, 18) Opinnäytetyömme kohderyhmänä ovat nuoret viittomakieliset henkilöt, jotka Kuurojen Liitto määrittelee 16 - 30-vuotiaisiin. (Kuurojen Liitto 2018.) Koemme, että selkeä kohderyhmän määrittely helpotti käännosprosessia.

Vastaanottajien ikäjakauma on melko suuri, videoita voivat katsoa monissa eri elämänvaiheissa olevat henkilöt. Esimerkiksi 16-vuotias ja 30-vuotias katsovat maailmaa eri tavoin ja meidän tulee kääntäjinä huolehtia siitä, että käännöksemme ovat kaikille kohderyhmään kuuluville ymmärrettäviä ja relevantteja. On myös hyvä ottaa huomioon, että kuurojen ryhmän sisällä niin suomen kielen, kuin viittomakielenkin taito vaihtelee (Luukkainen 2008, 75).

Käännöksemme tulevat nettiin, joten kuka vaan, myös kohderyhmän ulkopuolelta, voi niitä sieltä katsella. Kohderyhmän rajaaminen kuitenkin tässä käännöstyössä oli tärkeää ja oleellista, ja se oli oikeastaan rajattu jo tilaajien puolesta valmiiksi. Laatusäilyttämiseksi viittomakielelle kääntämiseen (Kuurojen Liitto 2015) oppaassa käsitellään myös kohderyhmän rajaamista. Vuonna 2009 pidetyssä viittomakielisen verkkokirjoittamisen kurssilla huomattiin, kuinka tärkeää käännöksen tekijän on tietää, kenelle käännös tehdään. Sen kautta kääntäjä voi rohkeasti alkaa muotoilemaan käännöstä viittomakielelle ominaiseen muotoon. (mt., 2015.)

Nuorille ja nuorille aikuisille sopivaa viittomistyyliä verkkoteksteissä on määritelty. Heille voi käyttää murretta, tai jopa slangia. Nopeampaakin tempoa voi käyttää, sillä nuorten viittomisrytmi on useimmiten nopea. (Kuurojen Liitto 2015.) Opinnäytetyömme käännösvideoissa ei käytetä slangia, murretta tai viitota erityisen nopeateem-
poisesti. Lähdeteksti oli asiatyylistä, eikä siinä ollut edellä mainittuja asioita. Emme voineet muuttaa lähtötekstin tyyliä, sillä kyseessä on käännös, eikä vapaasti tuotettu teksti. Raamatun kääntäjä Eugene A. Nida (Nida & Taber 2003, 12) on todennut, että hyvä käännös ei vaikuta käännökseltä. Kääntäjä ei kuitenkaan voi tehdä mielivaltaisesti muutoksia lähtötekstiin. Opinnäytetyössämme mukailtiin lähtötekstien tyyliä. Lähtötekstien tyyli oli asiatyylistä sekä yleiskielistä, joten viittomavalinnoissamme pyrimme yleiskielisen tyylin tavoitteluun. Yleiskieli suomalaisessa viittomakielessä on määritelty luvussa 3.3.

5 PRODUKTIN TOTEUTUS

Toukokuussa 2017 pidimme opinnäytetyömme tilaajapalaverin, jossa kirjoitimme sopimukset sekä sovimme produktin alustavasta aikataulutuksesta tilaajan kanssa.

Toukokuussa opinnäytetyömme tutkimuskysymys ei ollut vielä muotoutunut lopulliseen muotoonsa ja sitä pohdittiin vielä elokuussa 2017. Lopulta keväällä 2018 päädyimme kuitenkin jättämään tutkimuskysymyksen kokonaan pois.

Syyskuussa saimme lähtötekstien tiivistelmät valmiiksi, ja ne lähetettiin tilaajille arvioitavaksi ja kommentoitavaksi. Lähtötekstien tiivistämiseen katsoimme mallia toisen vuosikurssin tulkkioiskelijoiden vuonna 2016 tekemistä tiivistelmistä, jotka opiskelijat tekivät osana koulutehtäväänsä. Käännökset olivat osa Ernod-hanketta. Ernod-hanke esitellään lyhyesti johdannossa. Vuonna 2016 valmistuneiden tiivistelmien pohjalta viittomakieliset käännökset viitto Humanistisen ammattikorkeakoulun lehtori Juha Oksanen. Tilaajan palautteet saatuaamme, aloitimme kielten välisen kääntämisen käännösprosessin, jonka lopputuloksena maaliskuussa 2018 syntyi neljä viittomakielistä nuorten elämään liittyvää videota.

5.1 Käännösprosessi

Ennen varsinaisen käännöstyön alkua, käännösten tavoitteeksi asetimme suomen kielestä irtautuminen ja se, ettei käännöksissä näkyisi liikaa suomen kielen interferenssi eli vaikutus kohdekieleen. Tarkoituksenamme oli löytää teksteistä syvämerkitykset, ja välittämään tekstin merkitys sen ulkomuodon sijaan.

Käännöstyömme sisälsi useita eri vaiheita, joista ensimmäisessä teimme kielen-sisäistä kääntämistä. Tutustuimme lähtöteksteihin huolellisesti ja pohdimme, mitkä asiat teksteissä olivat tärkeimpiä poimia käännöksiin. Tiivistäminen oli oleellinen asia käännösprosessissamme, koska lähtötekstit olivat pitkiä. Teimme lähtöteksteistä tiivistelmät ja loka-marraskuun 2017 aikana hioimme tiivistelmät valmiiseen muotoon tilaajien kommenttien pohjalta. Tilaajat toivoivat esimerkiksi, että jätämme nettilinkit

pois videoista, sillä niin ne kestävät aikaa paremmin (Malinen & Morko 2017, 22.10.2017).

Toisessa vaiheessa ennen joulua, glossasimme alunperin kuudesta lähtötekstistä kolme, joista kuvasimme raakaversiot ja lähetimme ne viittomakieliselle lehtorille kommentoitavaksi. Glossaus tarkoittaa tapaa merkitä muistiin viittomia sekä pidempiä viitottuja jaksoja. Jokaiseen viittomaan viitataan yhdellä, viittoman perusmerkitystä tarkoittavalla sanalla. Glossi on yleensä sanan perusmuoto ja se kirjoitetaan isoilla kirjaimilla. Glosseihin voidaan lisätä tietoa esimerkiksi viittoman käsimuodosta tai artikulaatiopaikasta. (Savolainen 2000, 192-193.) Tässä opinnäytetyössä emme kokeneet niin tarkkaa merkitsemistä tarpeelliseksi, vaan teimme karkeat glossit itseämme varten, joiden avulla videot oli helppo kuvata lopulliseen muotoonsa. Glosseja muokattiin sitä mukaa, kun saimme palautetta raakaversioista lehtorilta.

Marraskuun alussa, työmme kolmannessa vaiheessa olimme saaneet kuvattua kolme raakaversiota. Kuvasimme ne koulussa tietokoneella, ja lähetimme ne viittomakieliselle lehtorillemme arvioitavaksi. Saimme palautetta viittomavalinnoista ja virheellisistä käsimuodoista. Lehtorimme antoi myös palautetta videoiden passiivimuodosta, jonka pohjalta muutimme videot sinä-muotoon. Lehtorimme mukaan passiivimuoto on viittomakielisen näkökulmasta hieman hankala ja epämääräinen (Manunen 2017). Myös Vivolin-Karénin (2010, 71-72) haastattelemat viittomakieliset henkilöt toteavat, että heidän mukaansa suomalaisessa viittomakielessä ei ole passiivimuotoa. Näin ollen passiivimuodon käyttö tekee siitä vaikeasti ymmärrettävää. Heidän mukaansa silti kuitenkin useimmissa verkkoteksteissä käytetään passiivimuotoa. Tammikuussa kuvasimme uudet raakaversiot ensimmäisistä kolmesta videosta lehtorin palautteiden pohjalta ja lähetimme ne uudelleen arvioitavaksi. Kuvasimme myös ensimmäiset raakaversiot jäljelle jääneistä kolmesta tiivistelmästä. Saatuaamme palautteet kaikista kuudesta videosta, kävimme niitä läpi yhdessä ja hioimme käännoksiä lisää. Palaute koski pääasiassa viittomavalintoja ja virheellisiä käsimuotoja. Lisäksi saimme palautetta ilmeiden käytön lisäämisestä sekä tilanteeseen elävöitymisestä. (Manunen 2018.)

Aikataulullisista syistä, helmikuun 2018 lopussa päädyimme pudottamaan kuudesta käänösvideosta kaksi pois, joten lopullinen videomäärä tässä opinnäytetyössä oli neljä.

5.2 Käännösten kuvaaminen

Käännöstyön neljäs ja viimeinen vaihe oli käänösvideoiden kuvaaminen. Ensimmäisenä kuvauspäivänä 14.2.2018 kuvasimme kolme ensimmäistä videota. Kaikki videot kuvattiin koulun videokameralla TKI-Otossa Humanistisen Ammattikorkeakoulun tiloissa huoneessa, jossa on vihreä tausta kuvaamista varten. Vihreä tausta helpottaa videoiden editointia myöhemmin, sillä valmiit videot menevät Po1nt:ille editoitavaksi. Siellä videoiden tausta editoidaan Po1ntin väreihin sopivaksi.

Kuvasimme videot Työ ja Yrittäjäyys, Ulkomaille ja Liikenteen pelisäännöt. Videot kuvattiin useammassa osassa, jotta kuvaus olisi helpompaa. Myös Juha Oksanen oli kuvannut videonsa pätkissä, jotka editoitiin myöhemmin yhteen. Vaatteidemme väriksi valitsimme mustan, sillä niiden tuli sopia tulevaan editointiin sekä käsien tuli erottua hyvin taustasta.

Toteutimme kuvauksen siten, että toinen käytti kameraa ja luki karkeita glosseja ääneen, ja toinen viittoi kameralle. Vivolin-Karénin (2010, 17) mukaan ennen kuvaustilannetta viittoja työstää glossien avulla tekstistä rungon, jota hän seuraa kuvaustilanteessa, esimerkiksi teleprompterin näytöltä. Juuri näin mekin olimme toimineet; luonneet tiivistelmistä glossatun rungon, jota viittoja seurasi viittoessaan.

Ensimmäisten otosten aikana huomasimme, että valo kuvaustilassa oli liian kova ja näin ollen kasvot jäivät hyvin valkoisiksi. Vähensimme tilasta valoa, ja saimme pehmeämmän valon avulla oikean ihonvärin esiin. Kuvakulmaa jouduimme myös hieman säätämään, sillä aluksi kamera oli jalustassa lattialla, jolloin kuvakulma oli hieman alaviistosta. Nostimme kameran jalustoineen pöydälle, jolloin kuvakulma oli suoraan edestä tai jopa hieman yläviistosta. Tämä osoittautui hyväksi paikaksi kameralle, ja se olikin sama kaikkina kuvauspäivinä. Kuvasimme videot suoraan edestä niin, että kuva ulottuu aina lantion yläpuolelta pään yläpuolelle niin, että viittoja pysyy kuvaruudun sisällä viittoessaan viittomat TAIVAS ja MAA. Vivolin-Karénin (2010, 17) mukaan ennen kuvaustilannetta viittoja kokeilee, millä alueella hän voi viittoa ja liikkua, jotta

pysyy kuvan sisällä. Videossa työ ja yrittäjäys, viitoimme ensin passiivimuodossa lauseen JOS TYÖPAIKKA SAADA, vaikka muissa kohdissa käytimme muotoja OS-2 tai OMA-2 eli SINÄ tai SINUN. Päätimme lisätä lauseeseen viittoman sinä, eli JOS SINÄ TYÖPAIKKA SAADA. Näin videosta tuli helpommin ymmärrettävä.

Videossa Ulkomaille, korjasimme kohdan MATKA TAVOITE MIKÄ muotoon MATKA LÄHTEÄ SYY MIKÄ, sillä sama lauserakenne oli käytössä jo videon alussa. Ratkaisu toi tekstiin sidosteisuutta ja teki siitä viittomakielisemmän.

Liikenteen pelisäännöt videossa olimme saaneet palautetta muutamien viittomien tarkkuudesta, jotka korjasimme. Tämä video jäi kuitenkin aikataulullisista syistä pois produktistamme.

Saimme palautteet kolmesta ensimmäisestä videosta lehtoreilta. Palaute koski lähinnä viittomavirheitä ja tekstin sidosteisuutta. Esimerkiksi osoitus lisää viitotun tekstin sidosteisuutta. Osoituksella voidaan helposti palata johonkin asiaan, jonka viittoja on jo aiemmin maininnut. Luonnollisesti asioiden tulee kuitenkin olla mainittu tekstissä, ennenkuin niihin voidaan viitata. (Lautala 2012, 56.)

Lisäksi saimme palautetta glossien lukemisesta ääneen. Palautteen mukaan, kun glosseja lukee ääneen, tekstistä paistaa läpi käännös ja se, että glosseja seurataan tarkasti. Tällöin kyseessä on ennemminkin tulkkaus kuin käännös. Parempi siis olisi, jos viittoisimme käännökset niin sanotusti ulkomuistista, eli teksti olisi viittojalle niin tuttu, ettei tämä tarvitse glossien lukua tueksi. (Lyytinen 2018.) Vivolin-Karénin (2010, 32) haastateltavat pohtivat, että viittomakielisestä tekstistä voi tehdä vaikeasti ymmärrettävää myös se, jos viittoja itse ei ymmärrä viittomansa asian sisältöä. Tällöin lähtöteksti saattaa vaikuttaa liikaa viittomakieliseen tekstiin. Huomasimme, että viittomakieli videoissamme ei ollut sidosteista, ehkäpä juuri siksi että ilmeiden käyttö, katseen käyttö, ja osoitukset olivat vähäisiä. Lautala (2012, 18-21) kirjoittaakin pro gradu -tutkielmassaan, että viittomakielisessä tekstissä asioiden välistä sidosteisuutta voidaan luoda esimerkiksi osoituksilla, monisuuntaisilla verbeillä, kuvailevilla viittomilla, sekä roolinvaihdolla ja poijutekniikalla.

Vaikka ohjaajamme toivoi, ettemme lukisi glosseja ääneen videoita kuvatessa, päädyimme kuitenkin lukemiseen, sillä koimme sen helpottavan huomattavasti videoiden tuottamista. Omaksuimme kyllä tämän neuvon ja osasimme tuottaa tekstit siten, että

emme olleet orjallisesti glossienluvun varassa, vaan ne olivat vain ikään kuin taustalla tukena.

Ohjaajamme toivoi myös, että viittoja viittoisi ikäänkuin jollekin henkilölle, ja kohdistaisi viittomista enemmän jollekin vastaanottajalle vain kameran tuijottamisen sijaan (Lyytinen 2018). Myös Vivolin-Karénin (2010, 50) viittomakielisten haastateltavien mukaan viittomakielisestä tekstistä tekee helposti ymmärrettävää, jos se on osoitettu suoraan lukijalle. Saimme palautetta myös videoiden editoinnista. Koeversioissa viittojen tauot asiakokonaisuuksien välillä olivat liian lyhyitä (Lyytinen 2018). Viittomisen rytmitys on tärkeä osa viitottuja tekstejä. Jos viittomisesta puuttuu rytmi, ei teksti ole sidosteista ja sitä on myös vaikea ymmärtää. (Kuurojen liitto 2015; Vivolin-Karén 2010, 71.)

Käsiteltyämme palautteet päätimme kuvata videot uudestaan. Lisäsimme tekstiin ilmeitä ja retorisia kysymyksiä. Lisäksi yritimme saada tekstistä helpommin lähestyttävää lukijalle. Kuvauspäivän alussa huomasimme, että kuusi videota on meille aika-
taulullisesti liikaa. Kuusi videota on laadun näkökulmasta liikaa, sillä yksikin muutama minuutin video vie useita tunteja. Keskusteltuamme ohjaajamme kanssa, otimme yhteyttä tilaajaamme keskustellaksemme asiasta. Tilaajalle riitti neljä videota hyvin. Hänellä ei ollut toivomuksia sen suhteen, mitä videoita haluaa meidän tuottavan ja mitä jättävän pois. Päätimmekin tuottaa jo työn alla olleet videot; Työ ja yrittäjyys, Ulkomaille, Kansalaisena ja Netti ja media. Tuottamalla neljä videota, ja jättämällä kaksi pois, pystymme varmistamaan käännösten mahdollisimman korkean laadun. Päätöksen myötä meille jäi enemmän aikaa työstää videoita.

Tapasimme toisen ohjaajamme 1.3. videoiden palautteiden merkeissä. Kävimme neljä kuvaamaamme videota läpi, ja hän antoi palautetta. Saimme palautetta muun muassa katseen käytöstä ja paikantamisesta. Katseen käyttö oli videoissa vielä puutteellista, ja siksi esimerkiksi tekstistä puuttui sidosteisuus. (Lyytinen 2018.) Huomasimme, että jäimme herkästi tuijottamaan kameraa, sen sijaan että olisimme käyttäneet katsetta, niin kuin viittomakielen rakenteeseen kuuluu. Vivolin-Karén toteaaakin (2010,17), että viittomakielistä tekstiä kuvatessa, viittojan katse juuttuu herkästi kameraan, jolloin katseen käyttö kieliopillisena elementtinä vähenee.

Lisäksi saimme palautetta tilankäytöstä, joka on suppeaa ja puutteellista. (Lyytinen 2018.) Kuvatessa viittomakielistä tekstiä, viittojan tilankäyttö supistuu huomattavasti verrattuna siihen, miten viittoja käyttäisi tilaa vapaassa keskustelussa (Vivolin-Karén 2010, 17).

Palaute videoista oli erityisen tärkeää niiden muokkaamisen kannalta. Vivolin-Karén (2010, 17) toteaaakin omasta kokemuksestaan, että viittojalle viitottavan tekstin tutuus voi tuottaa ongelmia sen arvioinnin kannalta. Kielellisten virheiden ja epäjohtomukaisuuksien arviointi on vaikeaa, sillä viittoja on tutustunut tekstiin ja työstänyt sitä mahdollisesti pitkäänkin ennen kuvausta. Näin tapahtui myös meidän produktimme vaiheissa. Olisi ollut mahdotonta arvioida tekstejämme kriittisesti ilman ulkopuolisen näkökulmaa.

Viikoilla 11 ja 12 saimme hiottua käännökset lopulliseen muotoonsa. Teimme niihin muutoksia lehtoriltamme saatujen palautteiden perusteella. Kun tarkistimme käännöksiä, huomasimme edelleen asioita, joita olisi voinut korjata ja hioa lisää. Käännöksen tarkistaminen tarkoittaa käännöksen ”uudelleen näkemistä”. Jokainen tarkastelukerta nostaa esille uusia ongelmia, jotka ehkä kaipaisivat ratkaisua. (Chesterman 2007, 347.) Käännöksiä olisi voinut hioa yhä edelleen ja edelleen, mutta aikataulullisista syistä päätimme, että käännökset ovat valmiit, ja aloimme editoimaan niitä. Editoinimme käännökset iMovie-ohjelmalla. Liitimme kuvattuja asiakokonaisuuksia yhteen ja laitoimme väleihin häivytykset.

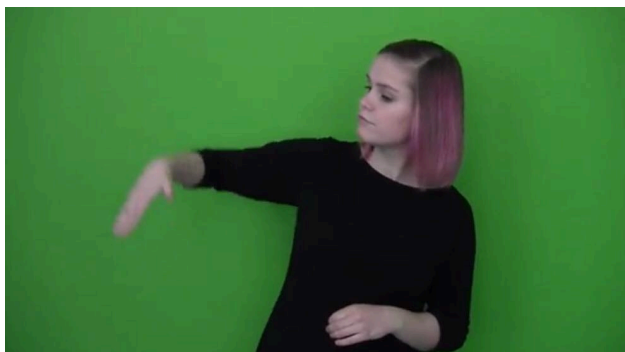
Huomasimme, miten tärkeää viittomakielisiä verkkotekstejä työstäessä on kameran sekä viittojan olla täsmälleen samassa paikassa kokoajan ottojen välillä. Merkkasimme kuvauspaikan lattiaan teipillä merkin, jossa viittojan tuli seistä koko ajan. Näin ollen leikkeitä yhteen editoidessa viittojan paikka ei muuttunut ja verkkoteksti oli myös ulkonäöllisesti siistiä.

6 KÄÄNNÖSTYÖSSÄ ESIIN NOUSSEITA ASIOITA

Tässä luvussa kerromme käännoistyössä esiin nousseita asioita esimerkiksi käännoisteorioiden näkökulmasta. Opinnäytetyömme tuloksena on neljä käännoisvideota aiheista Kansalaisena, Netti ja media, Työ ja Yrittäjyys sekä Ulkomaille, ja raportti jossa kuvataan käännoisprosessia ja produktin eri vaiheita.

Lähtötekstissä Kansalaisena kerrotaan kattavasti asevelvollisuudesta, sen pituudesta ja esimerkiksi kutsuntatilaisuudesta. Valmiissa käännoisvideossa kerrotaan asevelvollisuudesta vain yleisellä tasolla. Tätä kääntäjän valintaa jättää pois jotain tulokulttuurin kannalta epäolennaista kutsutaan kotouttavaksi käännoisstrategiaksi. Kotouttavaa käännoisstrategiaa hyödynnettäessä kääntäjä muuttaa lähtökulttuurin ominaiset ilmiöt tulokulttuuriin sopivaksi (Rahtu 2011, 24.) Kuurot on vapautettu asepalveluksesta, ja näin ollen käännoisvideossa ei olisi ollut järkevää käyttää liikaa aikaa asevelvollisuudesta kertomiseen. Kääntämisessä kohtaa aina kaksi kulttuuria ja hyvä kääntäjä tuntee molemmat kulttuurit, lähtö- ja tulokulttuurin (Pakkala-Weckström, 97). Ilman lähtökulttuurin, tässä tapauksessa kuurojen kulttuurin, tuntemusta, emme olisi osanneet tehdä tällaista käännoisratkaisua.

Videossa Kansalaisena viittoja viittoon HÄN KASVAA VASTUU OIKEUDET ENEMMÄN. Ensimmäisissä raakaversioissa viittoja katsoi kameraan koko lauseen viittomisen ajan. Lopulliseen käännoisvideoon kuitenkin päätimme ottaa katseen mukaan. Viittoja katsoo viittomien HÄN KASVAA aikana samaan suuntaan, joihin hän viittomat paikantaa (ks. kuva 4). Katseen käyttö on viittomakielen kieliopillinen elementti (Vivolin-Karén 2010, 17).

Kuva 4. Viittoma VARTTUA videosta Kansalaisena

Lähtötekstissä Netti ja media puhutaan käytöstavoista netissä kohdassa "netiketti". Jätimme sanan netiketti sormittamatta, sillä emme kokeneet sitä tärkeäksi termiksi käännöksessä. "Sormittamisella tarkoitetaan suomenkielisen sanan tuottamista visuaalisessa muodossa kirjain kirjaimelta käyttäen viittomakielen aakkosia" (Roslöf & Veitonen 2006, 173). Tärkeintä käännöksessä oli kertoa hyvistä käytöstavoista netissä termien sijaan. Sormittamisen käyttö tulkauksessa saattaa olla ongelmallista, sillä suomen kieli on viittomakielisille vieras kieli. Näin ollen suomen kielen taito on viittomakielisten keskuudessa vaihtelevaa. Jos tulkki sormittaa suomenkielisen sanan, hän siirtää vastuun ymmärtämisestä asiakkaalle. (mt., 173.) Sama pätee myös kääntämisessä. Käännösvideoissa yritimme välttää sormittamista viimeiseen asti, edellä mainittujen syiden takia. Sormitimme kuitenkin sanat ELY-keskus ja WIKIPEDIA, sillä niille ei ole olemassa vakiintuneita viittomia. Viittomakielistä muotoa ei ole olemassa esimerkiksi henkilöiden ja paikkojen nimille. Tällöin ne tulee sormittaa. (mt., 173.)

Toinen esimerkki videosta Netti ja media on kohdasta "Jos ostat verkkokaupasta". Tässä kohtaa hyödynsimme kotouttavaa käännösstrategiaa. Viittomakielelle ominaista on, että yleensä yläkäsitteille ei välttämättä ole viittomia. Tästä hyvänä esimerkkinä on sana soitin, jolle ei ole viittomaa. Soittimet pitää viittoja erikseen, ellei tiedetä mikä soitin on kyseessä. Videolla ei mielestämme olisi voinut viittoja "JOS SINÄ VERKKO+KAUPPA OSTAA". Tällöin tekstin lukija olisi voinut jäädä pohtimaan, viitotaanko verkkokaupan ostamisesta, vai verkkokaupasta ostamisesta. Lisäsimme viitotuun tekstiin "JOS SINÄ VERKKO+KAUPPA TAVARA VAATE OSTAA TILATA". Viittomakielelle käännettäessä on tilanteita, joissa tulkki tai kääntäjä tekee lisäyksen, jotta käännös on kohdekulttuuriin sopiva. Lisäys tarkoittaa selityksen lisäämistä tekstiin (Vehmas-Lehto 2002, 103).

Lähtötekstissä Työ ja yrittäjyys jätimme kokonaan pois osiot esimerkiksi kesätöiden hakemisesta ja työsuhteen päättämisestä tai päättymisestä. Jälkeenpäin ajateltuna ne olisivat ehkä olleet hyvä pitää mukana, mutta silloin videon pituus olisi kasvanut liikaa. Päädyimme jättämään kesätyöosion pois myös siitä syystä, että työn hakemisesta, työhaastattelusta ja työsopimusasioista kerrottiin videossa joka tapauksessa ja asiat olivat osin samoja kuin kesätyöosiossa. Jos video on liian pitkä, katsojan mielenkiinto voi lopahtaa ja hän jättää videon katsomisen kesken. Video oli kuvaamistamme neljästä videosta muutenkin pisin, kolme minuuttia ja 45 sekuntia.

Työ ja yrittäjyys lähtötekstistä tehdyssä tiivistelmässä lukee ”on hyvä olla valmis tekemään monenlaisia töitä, eikä vain oman alan töitä.” Videossa viitomme JOS OMA ALA TYÖ TEHDÄ EI-VOI EI- LÖYDY MUISTA MIELI LAAJA. Tässäkin kohtaa teimme lisäyksiä, mutta pidimme huolta, että tekstin ydinmerkitys säilyy. Tätä ratkaisua pohtiessa nousi esille käännöksen adekvaattisuus. Adekvaattisuus on määritelty kohdassa 4.1.

Videossa Ulkomaille päädyimme viittomaan eri matkalle lähtemisen syyt listapoijurakennetta apuna käyttäen, sen enempää vaihtoehtoja avaamatta. Liddell, Vogt-Svend- sen ja Bergman (2007, 189–200) toteavat, että listapoiju on yksi viittomakielen poi- jurakenteista. Poijujen avulla saadaan luotua viitottuun tekstiin sidosteisuutta. Listapoi- jua tuottaessa viittoja muodostaa listaa toisen käden sormia apuna käyttäen. (Lautala 2012). Suomalaisessa viittomakielessä lista aloitetaan yleensä etusormesta (Varsio 2009, 45).

7 POHDINTA

Käännösten tekeminen on ollut antoisaa, mutta myös haastavaa. Käännösprosessi on ollut pitkä, alkaen aina lähdetekstin tiivistämisestä viittomakielisen käännösvid- eon hio- miseen. Olemme kohdanneet monia ongelmia, joita emme osanneet aavistaakaan ennen prosessin alkamista.

Kääntäminen on aina inhimillistä toimintaa, jonka tulos on aina ainutkertainen (Jänis 2007, 67). Onkin ollut hyvä huomata, mitä kääntäjältä vaaditaan, etenkin laadun kannalta. Laatu on muodostunut mielenkiintoiseksi käsitteeksi. Kuka sen määrittelee? Millä tavalla se määritellään? Onko laatua viittomakielen rakenteellinen oikeellisuus, vai hyvä palaute tekstin lukijoilta? Tekstin kohderyhmä ei yleensä katso lähdetekstiä, eikä näin ollen vertaa käännöstä siihen. He ottavat käännöksen vastaan itsenäisenä tekstinä. (Reiss & Vermeer 1984, 66.) Käännösten toimeksiantajalla, tässä tapauksessa Kuopion kaupungin nuorisopalveluilla ei myöskään ollut mahdollisuutta arvioida käännösten laatua, ainoastaan tiivistelmien sisältöä ja raporttia.

Keskustelimme käännösprosessin alussa käännösten raakaversioiden lähettämisestä viittomakielisille nuorille. Ajatus oli hyvä, mutta ongelmaksemme muodostui aikataulu ja työmme laajuus. Kohderyhmän palaute olisi varmasti ollut arvokasta, ja sitä olisikin hyvä hyödyntää myöhemmissä opinnäytetöissä. Kohderyhmän palaute olisi ollut arvokasta myös osallisuuden ja eettisyyden näkökulmasta. Työssä ei ole huomioitu kohderyhmää, vaan palaute on tullut ainoastaan viittomakieliseltä lehtoriltamme, sekä kääntämisen lehtoriltamme. Verkkotekstien tekijöiden ja lukijoiden tulisikin käydä aktiivista vuoropuhelua, jolloin lukijoiden kokemukset verkkotekstien ymmärrettävyydestä voitaisiin ottaa huomioon (Vivolin-Karén 2010, 73). Jos käännös on tarkoitettu julkaistavaksi, viimeistelyssä on hyödynnettävä henkilöä, jonka äidinkieli on käännöksen tulokieli (Vehmas-Lehto 2002, 12).

Tärkeä oppimiskokemus oli myös, että aikataulullisista syistä emme ehtineet tuottaa käännösvideoita teksteistä Ympäristö ja kuluttaminen, sekä Liikenteen pelisäännöt. Niissä olisikin ideaa seuraaville opinnäytetöille. Lisäksi pohdimme yhdessä tilaajan kanssa, että käännöksiin olisi mahdollista laatia tekstitykset myöhemmin esimerkiksi uutena opiskelijatyönä. ”Kaksikielisen mediasisällön tuottaminen yhdessä voi tuoda nuoria yhteen kieliryhmistä” (Oksanen & Turja 2017, 31). Tekstittäminen toisi viittomakieltä taitamattomillekin mahdollisuuden katsoa videoita.

Olemme tyytyväisiä siihen, että päätimme viittoja käännösvideot itse. Se toi meille arvokasta kokemusta viittomakielisen verkkotekstin työstämisestä. Tässäkin kohtaa kohdasimme ongelmia, joita emme olleet ajatelleet etukäteen. On ollut mielenkiintoista

huomata, kuinka viittoja viittoessaan kameran edessä muuttaa viittomistyyliä huomauttaaan. Katseen käyttö ja paikantaminen jää pois tai vähintäänkin vähenee. Viittomakielisen verkkotekstin tuottaminen vaatii videokameran, ja kuvaustilanteessa saattaa paikalla olla kuvaajan lisäksi vain viittoja. Näin ollen kyseessä ei ole aito vuorovaikutustilanne. (Vivolin-Karén 2010, 16-17.)

Haasteeksemme muodostuikin, kuinka saamme viitotusta tekstistä helposti lähestyttävää ja lukijalle tunteen, että meillä on asiaa juuri hänelle. ”Verkossa tulee käyttää kieltä, joka mielletään helpoksi lukea ja joka on kohdistettu lukijalle”. (mt., 2010, 14). Käännösvideoissamme onnistuimme kohdistamaan tekstin nuorille niin tekstilajin kuin viittomavalintojenkin näkökulmasta, vaikka emme ole käännösten työstövaiheissa pyytäneet kohderyhmältä palautetta. Vivolin-Karénin (2010, 17-18) mukaan osa nuoremista viittomakielisistä ei katso tekstejä alusta loppuun kokonaan, vaan selailee niitä pikakelauksella. Toivomme, että käännösvideomme saavuttavat kohderyhmänsä, viittomakieliset nuoret, ja vastaavat tarpeeseen, joka viittomakielialalla on. Emme kuitenkaan tiedä, millä tavoin po1nt aikoo tiedottaa käännösvideoista, jotta ne saavuttaisivat kohderyhmänsä. Jäimme myös pohtimaan, onko sivusto etenkin viittomakielisen näkökulmasta hieman epäselvä. Viittomakieliset osiot ja lähtötekstit ovat eri paikoissa. Viittomakielisen käyttäjän näkökulmasta olisi ehkä parempi, jos videon saisi avattua lähtötekstin kanssa samasta paikasta.

Koska työmme on toiminnallinen opinnäytetyö, saimme tehdä aktiivisesti työtä tilaajamme kanssa. Koemme, että opinnäytetyöprosessin myötä he saivat meiltä tietoa viittomakielestä ja viittomakielisistä. Me taas saimme heiltä arvokasta tietoa nuorisotyöstä ja etenkin siihen liittyvistä termeistä.

Keskustelut tilaajien kanssa olivat hedelmällisiä, ja niissä nousi esille etenkin haasteet saavuttaa viittomakielisiä nuoria digitaalisen nuorisotyön pariin. Nuoria, jotka eivät voi, tai eivät halua olla digitaalisen nuorisotyön piirissä, on olemassa. Heillä ei välttämättä ole valmiuksia toimia digitaalisessa ympäristössä. Digitaaliset ratkaisut ovat helppoja ja tehokkaita, mutta ne eivät ole vastaus kaikkeen. (Cohlmeyer 2016, 30-31.) Kuten jo aiemmin on todettu, kommentointi viittomakielellä ei ole mahdollista po1nt.fi portaa-

lissa. Viittomakielisillä nuorilla on tämän opinnäytetyön valmistuttua jälleen yksi mahdollisuus saavuttaa tietoa omalla äidinkielellään, mutta keskusteluun ja kommentointiin viittomakielellä sivustolla ei ole mahdollisuutta. Luukkaisen (2008, 72) mukaan viittomakielisten informointi viittomakielellä on eettisesti kestävin ja tehokkain tapa lähestyä heitä.

Etenkin nuorille suunnattuja viittomakielisiä käännöksiä tarvitaan jatkuvasti lisää. On hyvä, että Kuopion nuorisopalvelut on tunnistanut ongelman saavuttaa viittomakielisiä digitaalisen nuorisotyön pariin. Toivommekin, että Kuopion nuorisopalvelut hyödyntää saamaansa tietoa viittomakielisyydestä ja viittomakielisistä jatkossa. Tämä opinnäytetyö toimi hyvänä ponnahduslautana nuorisotyön ja viittomakielelle kääntämisen välillä. Toivomme, että tämä opinnäytetyö innostaa tulkkiepiskelijoita tarttumaan käännöstöihin tulevaisuudessakin.

LÄHTEET

Chesterman, Andrew 2007. Kääntäminen teoriana. Teoksessa Riitta Oittinen ja Pirko Mäkinen (toim.) Alussa oli käänös. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy, 341-348.

Cohlmeyer, Dana 2016. Digitaalisen nuorisotyön tarkoituksen määrittely, ymmärtäminen ja oikeus. Teoksessa Heikki Lauha & Suvi Tuominen (toim.) Kohti digitaalista nuorisotyötä. Helsinki 2016, 30-31. Viitattu 27.3.2018
<https://www.verke.org/wp-content/uploads/2016/10/Kohti-digitaalista-nuorisotyota-1.pdf>

EU publications. European Commission 2018. Developing digital youth work. Policy recommendations, training needs and good practise examples. Viitattu 26.3.2018
<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/fbc18822-07cb-11e8-b8f5-01aa75ed71a1>

Gambier, Yves 2007. Audiovisuaalisen kääntämisen tutkimuksen suuntaviivoja. Teoksessa Riitta Oittinen & Tiina Tuominen (toim.) Olennaisen äärellä - johdatus audiovisuaaliseen kääntämiseen. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy, 73-115.

Hytönen, Niina 2006. Käännösteorioiden kirjo kääntäjän työväliseksi. Teoksessa Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi (toim.) Käden käänneessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Helsinki: Oy FINN LECTURA Ab, 66-83.

Ingo, Rune 1990. Lähtökielestä kohdekieleen, Johdatusta käännöstieteeseen. Juva: WSOY.

Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi 2006. Käsitteet haltuun. Teoksessa Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi (toim.) Käden käänneessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Helsinki: Oy FINN LECTURA Ab, 17-25.

Jantunen, Tommi 2003. Johdatus suomalaisen viittomakielen rakenteeseen. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Jokinen, Markku 2000. Kuurojen oma maailma - kuurous kielenä ja kulttuurina. Teoksessa Anja Malm (toim.) Viittomakieliset Suomessa. Pieksämäki: Finn Lectura, 79-101.

Jyväskylän yliopisto. Sanasto. Sosiaalinen media. Viitattu 29.3.2018
<http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/sosiaalinen-media>

Jänis, Marja 2007. Kääntämisen laatu. Teoksessa Riitta Oittinen ja Pirko Mäkinen (toim.) Alussa oli käänös. Tampere: Tampereen Yliopistopaino - Juvenes Print, 67-81.

Kaakkois-suomen ammattikorkeakoulu XAMK viitattu 5.4.2018

<https://www.xamk.fi/tutkimus-ja-kehitys/ernod/>

Kettunen, Riikka 2015. Kun suru tulee kotiin: Vertaistukioppaan toisen osan kääntäminen suomalaiselle viittomakielelle. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö. Viitattu 28.3.2018.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/91957/kettunen_riikka.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kotimaisten kielten keskus 2018. Suomen viittomakielet. Viitattu 13.2.2018.

https://www.kotus.fi/kielitieto/kielet/suomen_viittomakielet

Kuitu, Janne & Morko, Miina & Sajaniemi, Asta 2018. Tiedonanto sähköpostilla 4.4.2018.

Kuitunen, Esmeray 2012. Seta ry:n verkossa olevien esittelytekstien kääntäminen suomalaiselle viittomakielelle. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö. Viitattu 2.5.2018.

<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/44146/Opinnaytetyo.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kuurojen Liitto 2018a. Lapset ja nuoret. Viitattu 13.3.2018

<http://www.kuurojenliitto.fi/fi/tata-teemme/lapset-ja-nuoret#.WqebOa0gkxc>

Kuurojen liitto 2018b. Viittomakielet ja viittomakieliset, 2017. Viitattu 13.2.2018

<http://www.kuurojenliitto.fi/fi/viittomakielet/viittomakielet-ja-viittomakieli-set#.WoLhDfnFK1s>

Kuurojen Liitto 2015. Kotimaisten kielten keskuksen viittomakielten lautakunta. Viitattu 27.2.2018.

<http://www.kuurojenliitto.fi/fi/artikkelit/laatua-viittomakielelle-kaantami-seen#.WryMKfluapp>

Lappalainen, Marita 2007. Käännetään suomeksi. Teoksessa Riitta Oittinen ja Pirko Mäkinen (toim.) Alussa oli käänös. Tampere: Tampereen Yliopistopaino, 189-202.

Lauha, Heikki & Tuominen, Suvi 2016. Suuntaviivojen tausta. Teoksessa Heikki Lauha & Suvi Tuominen (toim.) Kohti digitaalista nuorisotyötä. Helsinki, 9 Viitattu 27.3.2018

<https://www.verke.org/wp-content/uploads/2016/10/Kohti-digitaalista-nuorisotyota-1.pdf>

Lautala, Saara 2012. Kieliopilliset sidoskeinot kahdessa suomalaisella viittomakielellä tuotetussa asiategistissä. Kielten laitos, Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 28.3.2018.

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/40298/URN:NBN:fi:juu-201211122986.pdf?sequence=1>

Luukkainen, Minna 2008. Viitotut elämät. Kuurojen nuorten aikuisten kokemuksia viittomakielisestä elämästä Suomessa. Yhteiskuntapolitiikan laitos, Helsingin yliopisto. Väitöskirja. Viitattu 27.3.2018.

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/23523/viitotut.pdf?sequence=2>

Lyytinen, Sirpa 2018. Suullinen tiedoksianto 1.3.2018

Malm, Anja & Östman, Jan-Ola 2000. Viittomakieliset ja heidän kielensä. Teoksessa Anja Malm (toim.) Viittomakieliset Suomessa. Finn Lectura, 9-32.

Malinen, Heta & Morko, Miina 22.10.2017. Palautteenanto sähköpostilla.

Manunen, Juha 2017. Palaute yksityisviestillä 9.12.2017.

Manunen, Juha 2018. Palaute yksityisviestillä 7.2.2018.

Morko, Miina 2018. Tiedoksianto sähköpostilla 4.4.2018.

Nida, Eugene A. & Taber, Charles R. 2003. The theory and practice of translation. Netherlands:Koninklijke Brill NV. Leiden. Viitattu 15.2.2018.

http://www.google.com/books?hl=fi&lr=&id=JtSeXat1wxQC&oi=fnd&pg=PR7&dq=nida+eugene&ots=lj9zxUn06w&sig=U_BTAfuYNrwmCzLMVjtkTpedylo#v=onepage&q&f=false

Nuorisolaki (1285/2016). Viitattu 13.2.2018

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161285>

Oksanen, Juha & Turja, Hanna-Kaisa 2017. Viittomakieliset nuoret mediasisältöjen tuottajina. Teoksessa Sanna Lappalainen, Virva Korpinen & Joonas Pokkinen (toim.) Aika digittää - Näkökulmia ja menetelmiä erityisryhmien nuorten mediavaikuttamiseen. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Mikkeli, 28-3, Viitattu 13.2.2018

<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/132379/URNISBN9789523440166.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Opetushallitus 2014. Kuurojen ja viittomakielisten oppilaiden lukumäärä ja opetusjärjestelyt – Selvitys lukuvuoden 2013-2014 tilanteesta. Viitattu 15.2.2018

http://www.oph.fi/download/158006_kuurojen_ja_viittomakielisten_oppilaiden_lukumaara_ja_opetusjarjestelyt.pdf

Opetusministeriö 2004. Taide tarjolle, kulttuuri kaikille - Vammaiset ja kulttuuri -toimikunnan ehdotus toimenpideohjelmaksi, 11-12. Viitattu 28.3.2018

http://www.kulttuuriakaikille.fi/doc/ohjelmat_ja_strategiat/taide_tarjolle_kulttuuri_kaikille_ehdotus_toimenpideohjelmaksi.pdf

Pakkala-Weckström, Mari 2011. Liian monta kokkia? Ruokareseptit opiskelijakäännöksinä. Teoksessa Leena Immonen, Mari Pakkala-Weckström, Inkeri Vehmas-Lehto (toim.) Kääntämisen tekstilajit ja tekstilajien kääntäminen. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 91-106.

Paunu, Juha 1992. Viito Elävästi 2. Viittomakielen luonnetta ja rakenteellisia erityispiirteitä selvittävä oppi- ja harjoituskirja viittomakielen jatkokursseille. Uusikaupunki: Kuurojen Liitto

Po1nt.fi – Nuorten portaali 2018a. Viitattu 2.5.2018. <http://www.po1nt.fi/fi/>

Po1nt.fi – Nuorten portaali 2018b. Po1nt on Chat – Multimedia tools for youth work. Viitattu 2.5.2018 <http://www.po1nt.fi/fi/po1nt-chat-multimedia-tools-youth-work/>

Pääkkönen, lines 2015. Vatsan ultraäänikuvan asiakasohjeiden kääntäminen suomalaiselle viittomakielelle. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö. Viitattu 28.3.2018. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/91067/Paakkonen_lines.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Rahtu, Toini 2011. Tekstilaji on työkalu. Teoksessa Leena Immonen, Mari Pakkala-Weckström, Inkeri Vehmas-Lehto (toim.) Kääntämisen tekstilajit ja tekstilajien kääntäminen. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 11-25.

Reiss, Katharina & Vermeer, Hans J. 1986. Mitä kääntäminen on. Suom. Pauli Roinila. Helsinki: Oy Gaudeamus Ab.

Riekkola, Kaisa 2016. Auditiivisten elementtien ilmaiseminen suomenkielisissä ohjelmatekstityksissä. Kieli-, käänös- ja kirjallisuustieteiden yksikkö, Tampereen yliopisto. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 21.3.2018 <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98851/GRADU-1461313450.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Rissanen, Terhi 1985. Viittomakielen perusrakenne. 2.painos. Helsinki

Roslöf, Raija & Veitonen, Ulla 2006. Suomalaisen viittomakielen kääntäminen ja käännösteoriat. Teoksessa Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi (toim.) Käden käänteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 108-120.

Roslöf, Raija & Veitonen, Ulla 2006. Tavoitteena toimivat tulkkausikäytännöt. Teoksessa Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi (toim.) Käden käänteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 163-179.

Saksa, Silja 2004. Baabelin Perilliset. Kääntäjien ja kääntämisen historiaa. Keuruu: Atena.

Sipilä, Heidi 2014. Verkossa vammaisenkin voi osallistua. Teoksessa Heikki Lauha & Leena Tuuttila (Toim.) Verkko nuorisotyössä, nuorisotyö verkossa. Helsinki 2014: Paintek Pihlajamäki, 103. Viitattu 13.2.2018 https://www.verke.org/wp-content/uploads/2015/12/Verkko_nuorisotyossa.pdf

Suomen nuorisoyhteistyö - Allianssi 2010. Edunvalvonta. Nuorisotyö. Viitattu 26.3.2018 <http://alli.fi/edunvalvonta/nuorisotyö/>

Tieteen termipankki. Nimitykset: Informatiivinen teksti. Viitattu 28.3.2018.
[http://tieteentermipankki.fi/wiki/Nimitys:informatiivinen teksti](http://tieteentermipankki.fi/wiki/Nimitys:informatiivinen_teksti)

Tommola, Jorma 2006. Tulkkaus kognitiivisesta näkökulmasta. Teoksessa Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi (toim.) Käden käänneessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 128-142.

Varsio, Karoliina 2009. Kuvaus suomalaisen viittomakielen poijurakenteista. Kielten laitos, Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 29.3.2018.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/22815>

Vehmas-Lehto, Inkeri 2002. Kopiointia vai kommunikointia? Johdatus käännteoriiaan. 3. Painos. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Viittomakielilaki (359/2015). Viitattu 21.3.2018
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150359>

Vilkka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Viittomakielinen kirjasto 2018. Käyttöehdot. Viitattu 29.3.2018. http://www.viittomakielinenkirjasto.fi/fi/node/2349#.WsS_LPkS9D8

Virtanen, Hannu 2012. Selkokielen käsikirja. Kehitysvammaliitto ry.

Vivolin-Karén, Riitta 2010. "Pidättehän huolta, että se on ymmärrettävää viittomakieltä." Lukijan näkökulma viittomakielisiin verkkoteksteihin. Kielten laitos, Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/26787/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-2011041410643.pdf?sequence=1>

LIITTEET

Liite 1. Kansalaisena tiivistelmä

Kansalaisena

Mitä tarkoittaa kansalaisuus?

Suomalainen on paitsi Suomen, myös Euroopan Unionin kansalainen. Suomen kansalaisuuden voi saada syntymässä, ilmoituksesta tai hakemalla. Nuoren kasvaessa täysivaltaiseksi kansalaiseksi hän saa ikävuosien karttuessa lisää oikeuksia, mutta myös vastuuta.

Miten voi vaikuttaa?

Kansalaisena voi vaikuttaa monin eri tavoin. Teot voivat olla pieniä, kuten esimerkiksi arjen valinnat, tai suurempia, kuten esimerkiksi äänestämisen vaaleissa tai kansalaisaloitteen laatiminen. Asioihin vaikuttamista voi harjoitella esimerkiksi koulun oppilaskunnassa tai johonkin järjestöön liittymällä.

Mitä tarkoittaa asevelvollisuus?

Yleinen asevelvollisuus koskee miespuolisia Suomen kansalaisia sen vuoden alusta, jolloin he täyttävät 18 vuotta. Asevelvolliset osallistuvat varusmiespalvelukseen. Asevelvollinen voidaan vapauttaa palveluksesta terveydellisistä syistä. Naiset voivat suorittaa vapaaehtoisen asepalveluksen.

Jokamiehenoikeudet

Jokamiehenoikeuksilla tarkoitetaan mahdollisuutta käyttää luontoa maksutta ja vapaasti. Luonnon antimia saa hyödyntää esimerkiksi sieniä tai marjoja keräämällä. Oikeudet tuovat kuitenkin mukanaan vastuun; Luonnossa liikkuva ei saa aiheuttaa häiriötä toiselle.

Liite 2. Työ ja yrittäjyys tiivistelmä

Työ ja yrittäjyys

Työ on suuri osa elämää. Työssä käymisen hyviä puolia ovat muun muassa mukavat työkaverit, hyvä työ ilmapiiri ja mielenkiintoiset työtehtävät. Töistä saa myös palkkaa sekä arvokasta työkokemusta. On hyvä olla valmis tekemään monenlaisia töitä, eikä vain oman alan töitä.

Työhakemus ja ansioluettelo eli CV kannattaa laatia huolellisesti. Netistä löytää paljon vinkkejä ja malleja niiden laatimiseen. Työnhaussa aktiivisuus on tärkeää.

Jos pääset työhaastatteluun, kannattaa tutustua yritykseen etukäteen ja miettiä muutama kysymys työpaikkaan liittyen.

Jos saat työpaikan, ensin kirjoitetaan työnantajan kanssa työsopimus. Työsopimus voi olla myös suullinen. Työsopimuksessa sovitaan työn kestosta, työtehtävistä, työajoista ja palkanmaksusta.

Työ opiskelun ohessa

Monet opiskelijat käyvät töissä. Opiskelijan päätehtävä on kuitenkin opiskelu, joten olisi tärkeää löytää sellainen työ, joka ei hidasta tai muuten haittaa opintoja. Työssäkäyvän opiskelijan tulee huolehtia omasta jaksamisestaan.

Yrittäjyys

Suomessa on yli 300 000 yritystä. Yrittäjäksi voi päätyä eri reittejä, esimerkiksi joku voi jatkaa perheyrittäjäksi ja toinen päätyy yrittäjäksi sattumien kautta. Yrityksen perustamiseen vaaditaan vähintään 3 asiaa hyvä liikeidea, osaamista ja rahoitus.

Oman maakuntasi elinkeino, liikenne ja ympäristökeskus ELY ja Uusyrityskeskus auttavat yrityksen perustamisen alkuvaiheessa.

Liite 3. Ulkomaille tiivistelmä

Ulkomaille

Matkustaminen on mukavaa, rentouttavaa, jännittävää ja opettavaista.

Kun suunnittelee matkalle lähtöä, on tärkeää tietää matkan pituus ja tarkoitus. Matkaan tulee varautua etukäteen. Ennen lähtöä on hyvä selvittää, tarvitaanko kohdemaassa viisumia tai rokotuksia, myös kohdemaan senhetkisestä tilanteesta on hyvä ottaa selvää. Onko siellä ollut esimerkiksi poliittisia levottomuuksia tai luonnon katastrofeja?

Matkaa varten kannattaa ottaa kattava matkavakuutus. Jos sinulla on lääkitys tai tarvitset lääkkeitä matkan aikana, muista ottaa resepti mukaan.

Matkan tarkoitus voi olla esimerkiksi vaihto-oppilasvuosi, kielikurssi, kesätyö tai vapaaehtoistyö tai muutto.

Lisää tietoa vaihto-opiskelusta löytyy internetistä.

Mistä apua ulkomailla?

Jos joudut ongelmiin ulkomailla, esimerkiksi sairastut tai joudut rikoksen uhriksi, ota yhteyttä Suomen edustustoon. Jos kohdemaassa ei ole Suomen edustustoa, voi apua pyytää minkä tahansa muun EU-maan suurlähetystöstä.

Eryteisesti riskialttiille alueelle matkustaessa kannattaa tehdä matkustusilmoitus. Sen voi tehdä ulkoasiainministeriön nettisivuilla.

Liite 4. Netti ja media tiivistelmä

Netti ja media

Suomalaista netinkäyttäjää säätelevät Suomen lait. Netissä ei voi sanoa tai tehdä mitä tahansa. Netti on kuitenkin parhaillaan hyödyllinen apuväline, joka voi helpottaa elämää monin eri tavoin

Jos ostat verkkokaupasta, muista selvittää yrityksen taustat, jotta et joudu huijatuksi. Alaikäisten tekemät verkko-ostokset vaativat aina huoltajan suostumuksen.

Kun etsit tietoa netistä, muista lähdekriittisyys. Oikea hakusana on tärkeä. Sivut saattaa näyttää oikealta ja viralliselta, mutta jos esimerkiksi tekijästä ei ole tietoa, kannattaa siirtyä seuraavaan. Wikipedia ei riitä ainoaksi tietolähteeksi, sillä kuka tahansa voi kirjoittaa artikkeleita Wikipediaan.

Käytöstavat netissä

Hyvien internetin käytöstapojen ei tulisi poiketa normaalista kasvokkaisesta kanssakäymisestä. Moni nuori on kuitenkin kohdannut kiusaamista netissä. Kiusaamiseen tulee aina suhtautua vakavasti. Kiusaamisen kanssa ei pidä jäädä yksin, vaan asiasta tulee kertoa sivuston ylläpidolle, tutulle aikuiselle ja tarvittaessa myös poliisille.

Netti mahdollistaa omien tuotoksien, kuten esimerkiksi kuvien ja videoiden jakamisen. Muista kuitenkin, että kerran nettiin jaettu materiaali on käytännössä mahdotonta poistaa kokonaan. Myös muissa kuvassa esiintyviltä henkilöiltä pitää pyytää lupa kuvan julkaisuun.

Nettiriippuvuus

Kun netti ohjaa elämää, muut asiat elämässä, kuten ystävyysuhteet ja opiskelu voivat kärsiä. Jos oma netinkäyttö huolestuttaa, kannattaa asioista puhua jonkun aikuisen kanssa.